

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Кафедра тактико-спеціальної підготовки
навчально-наукового інституту № 2**

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчального предмету «Основні положення правил дорожнього руху» навчального плану первинної професійної підготовки поліцейських з робітничої професії "Поліцейський (за спеціальностями)", спеціальностей 262 «Правоохоронна діяльність (поліцейські)», 125 «Кібербезпека», 126 «Інформаційні системи а технології», 071 «Облік і оподаткування», 081 «Право»

за темою : «Загальні положення правил та безпека дорожнього руху».

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 14.08.2024 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою
факультету № 3
Протокол від 09.08.2024 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС зі спеціальних дисциплін
Протокол від 13.08.2024 № 7

Розглянуто на засіданні кафедри тактико-спеціальної підготовки ННІ № 2
(*протокол від 09.08.2024 № 1*).

Розробники

Старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки ННІ № 2 ХНУВС,
підполковник поліції Євтушок Володимир Анатолійович.

Рецензенти:

1. Начальник кафедри психології та педагогіки НАНГУ кандидат психологічних наук, доцент, підполковник Станіслав ЛАРІОНОВ.
2. Завідувач кафедри військової підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ Сергій БАБАК.

План лекції

1. Які НПА регулюють суспільні відносини у сфері дорожнього руху і його безпеки?
2. Документи, які повинен мати при собі водій механічного транспортного засобу.
3. Дати визначення термінів «транспортний засіб», механічний транспортний засіб". Яка відмінність між ними?
4. Обов'язки водія перед початком руху.
5. За яких обставин водієві забороняється керувати і передавати іншим особам керування транспортним засобом?
6. Які дії повинен вчинити водій у разі зупинки на вимогу поліцейського?
7. Обов'язки водія у разі причетності до дорожньо-транспортної пригоди.
8. Порядок руху пішоходів по дорозі. Обов'язки пішоходів при переході проїзної частини та очікуванні транспортного засобу.
9. Що заборонено пішоходу відповідно до Правил дорожнього руху?
10. Обов'язки пасажирів під час посадки (висадки) та користування транспортним засобом.
11. Що заборонено пасажиру відповідно до Правил дорожнього руху?
12. Що заборонено велосипедисту відповідно до Правил дорожнього руху?

Рекомендована література: Основна

1. Конвенція «Про дорожній рух» (Відень 08.11.1968).
2. Порядок підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 № 487.
3. Порядок державної акредитації закладів, що проводять підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів та

атестації їх спеціалістів. Затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 20.05.2009 № 490.

4.Про введення в дію Закону України «Про дорожній рух» : Постанова Верховної ради України № 2953-ХІІ (2953-12) від 28.01.93 «(зі змінами із Законом № 586-VI(586-17) від 24.09.2008.

5.Типова навчальна програма підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів, яка затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 02.03.2010 № 229.

6.Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 № 876-VII.**Закон України «Про Національну поліцію» 02.07.2015 № 580-VIII**

7.Дисциплінарний статут Національної поліції України (затверджений Законом України від 15 березня 2018 року № 2337-VIII)

Додаткова

1.Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник для працівників міліції / І.В. Власенко, М.О. Чміль; за заг. ред. І.К. Шаши. – Х.: ХНУВС, 2012. – 288 с.

2.Охорона праці в діяльності ОВС: Підручник / О.М. Бандурка, І.К. Шаша, І.В. Власенко, П.М. Бортнічук. – Х.: НУВС, 2003. – 336 с.

3.Нестеренко В.Б. Дорожньо-транспортна пригода (на укр. та рос. мові). - К., 2010. – 104 с.

4.Гузь Л.Є. Дорожньо-транспортні пригоди. - Х., 2009. – 568 с.

Інформаційні ресурси в інтернеті

1.Конституція України від 28.06.1996 року з останніми змінами // Електронна версія <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

2.Про дорожній рух: Закон України від 30 червня 1993 р. // Електронна версія <http://search.ligazakon.ua/search/law/>.

Текст лекції:

Загальним положенням, термінам і визначенням присвячений перший розділ Правил дорожнього руху України (надалі ПДР). Їхнє чітке розуміння має вирішальне значення при виконанні вимог, викладених в інших розділах ПДР.

Перший розділ містить понад 70 визначень, які використовуються в ПДР.

Правові основи взаємин всіх учасників дорожнього руху базуються на положеннях чинного законодавства. (Згідно п. 1.1) ці Правила відповідно до Закону України «Про дорожній рух» встановлюють єдиний порядок дорожнього руху на всій території України. Інші нормативні акти, що стосуються особливостей дорожнього руху (перевезення спеціальних вантажів,

експлуатація транспортних засобів окремих видів, рух на закритій території тощо), базуються вимогах цих Правил. В Україні діють єдині, що мають нормативний характер Правила дорожнього руху. Затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 року № 1306 із змінами та доповненнями. Як правовий документ гуртуються на Законі України «Про дорожній рух». Встановлюють та регулюють порядок руху та взаємодію учасників дорожнього руху, що дозволяє забезпечувати безпеку усіх учасників дорожнього руху.

(Згідно п. 1.2) В Україні встановлено правосторонній рух транспортних засобів. Ця норма є основоположною і стосується в першу чергу водіїв та пішоходів. У відповідності до цього положення в Україні експлуатуються конструкції механічних транспортних засобів (ліве кермо, світло фар повинно охоплювати праве узбіччя), розміщують технічні засоби регулювання руху (дорожні знаки, світлофори встановлюються з правого боку), наноситься дорожня розмітка.

(Згідно п. 1.3) Учасники дорожнього руху зобов'язані знати й неухильно виконувати вимоги ПДР, а також бути взаємно ввічливими. Знання Правил є обов'язковим для кожного учасника дорожнього руху. Чітке виконання їх положень сприяє взаємній довірі і повазі, безпечному співіснуванню на дорозі всіх учасників дорожнього руху. Незнання Правил дорожнього руху не звільняє від відповідальності за їх порушення. У якості учасників дорожнього руху законодавець визначає чотири групи: водії, пішоходи, пасажирів, погоничів тварин. Усі категорії є рівними та повинні виконувати вимоги ПДР.

(Згідно п. 1.4) Кожний учасник дорожнього руху має право розраховувати на те, що й інші учасники виконують ці Правила. Відступ від їх вимог може порушити встановлений порядок дорожнього руху і створити загрозу для його безпеки, так як в цих випадках інші учасники дорожнього руху будуть діяти згідно з вимогами Правил і розраховувати на взаємне дотримання їх будь-якими іншими особами.

(Згідно п. 1.10 ПДР України) зазначається, що **транспортний засіб** – це пристрій, призначений для перевезення людей і (або) вантажу, а також встановленого на ньому спеціального обладнання чи механізмів. **Механічний транспортний засіб** – це транспортний засіб, що рухається за допомогою двигуна. Цей термін поширюється на трактори, самохідні машини і механізми, а також тролейбуси та транспортні засоби з електродвигуном потужністю понад 3 кВт.

Обов'язки водія перед початком руху.

10.1 Перед початком руху, перестроюванням та будь-якою зміною напрямку руху водій повинен переконатися, що це буде безпечним і не створить перешкод або небезпеки іншим учасникам руху.

10.2 Виїжджаючи на дорогу з житлової зони, дворів, місць стоянки, автозаправних станцій та інших прилеглих територій, водій повинен перед проїзною частиною чи тротуаром дати дорогу пішоходам і транспортним засобам, що рухаються по ній, а з'їжджаючи з дороги — велосипедистам і пішоходам, напрямком руху яких він перетинає.

10.3 У разі перестроювання водій повинен дати дорогу транспортним засобам, що рухаються в попутному напрямку по тій смузі, на яку він має намір перестроїтися.

За одночасного перестроювання транспортних засобів, що рухаються в одному напрямку, водій, який знаходиться ліворуч, повинен дати дорогу транспортному засобу, що знаходиться праворуч.

10.4 Перед поворотом праворуч та ліворуч, у тому числі в напрямку головної дороги, або розворотом водій повинен завчасно зайняти відповідне крайнє положення на проїзній частині, призначеній для руху в цьому напрямку, крім випадків, коли здійснюється поворот у разі в'їзду на перехрестя, де організовано круговий рух, напрямок руху визначено дорожніми знаками чи дорожньою розміткою або рух можливий лише в одному напрямку, установленому конфігурацією проїзної частини, дорожніми знаками чи розміткою.

Водій, що виконує поворот ліворуч або розворот поза перехрестям з відповідного крайнього положення на проїзній частині даного напрямку, повинен дати дорогу зустрічним транспортним засобам, а при виконанні цих маневрів не з крайнього лівого положення на проїзній частині — і попутним транспортним засобам. Водій, що виконує поворот ліворуч, повинен дати дорогу попутним транспортним засобам, які рухаються попереду нього і виконують розворот.

За наявності трамвайної колії посередині проїзної частини водій нерейкового транспортного засобу, що виконує поворот ліворуч або розворот поза перехрестям, повинен дати дорогу трамваю.

10.5 Поворот необхідно виконувати так, щоб при виїзді з перехрещення проїзних частин транспортний засіб не опинився на смузі зустрічного руху, а у разі повороту праворуч слід рухатися ближче до правого краю проїзної частини, крім випадку виїзду з перехрестя, де організовано круговий рух, де напрямок руху визначено дорожніми знаками чи дорожньою розміткою або де рух можливий лише в одному напрямку. *Виїзд з перехрестя, де організовано круговий рух, може здійснюватися з будь-якої смуги, якщо напрямок руху не визначено дорожніми знаками чи розміткою і це не створить перешкод транспортним засобам, що рухаються в попутному напрямку праворуч (нові зміни від 15.11.2017).*

10.6 Якщо транспортний засіб через свої габарити або інші причини не може виконати поворот чи розворот з відповідного крайнього положення, дозволяється відступити від вимог пункту 10.4 цих Правил, якщо це не суперечить вимогам заборонних чи наказових дорожніх знаків, дорожньої розмітки та не створить небезпеки чи перешкод іншим учасникам руху. У разі потреби, для забезпечення безпеки дорожнього руху, слід звернутися за допомогою до інших осіб.

10.7 Розворот забороняється:

- а) на залізничних переїздах;
- б) на мостах, шляхопроводах, естакадах і під ними;
- в) у тунелях;
- г) за видимості дороги менше 100 м хоча б в одному напрямку;

г) на пішохідних переходах і ближче 10 м від них з обох боків, крім випадку дозволеного розвороту на перехресті;

д) на автомагістралях, а також на дорогах для автомобілів, за винятком перехресть і місць, позначених дорожніми знаками 5.26 або 5.27.

10.8 Якщо в місці з'їзду з дороги є смуга гальмування, водій, який має намір повернути на іншу дорогу, повинен своєчасно перестроїтися на цю смугу і знижувати швидкість тільки на ній.

Якщо в місці в'їзду на дорогу є смуга розгону, водій має рухатися по ній і вливатися в транспортний потік, даючи дорогу транспортним засобам, що рухаються по цій дорозі.

10.9 Під час руху транспортного засобу заднім ходом водій не повинен створювати небезпеки чи перешкод іншим учасникам руху. Для забезпечення безпеки руху він у разі потреби повинен звернутися за допомогою до інших осіб.

10.10 Забороняється рух транспортних засобів заднім ходом на автомагістралях, дорогах для автомобілів, залізничних переїздах, пішохідних переходах, перехрестях, мостах, шляхопроводах, естакадах, у тунелях, на в'їздах і виїздах з них, а також на ділянках доріг з обмеженою оглядовістю чи недостатньою видимістю.

Дозволяється рух заднім ходом на дорогах з одностороннім рухом за умови дотримання вимог пункту 10.9 цих Правил та неможливості під'їхати до об'єкта іншим чином.

10.11 У разі коли траєкторії руху транспортних засобів перетинаються, а черговість проїзду не обумовлена цими Правилами, дати дорогу повинен водій, до якого транспортний засіб наближається з правого боку.

(Згідно п. 2.1). Водій механічного транспортного засобу повинен мати при собі:

а) посвідчення водія на право керування транспортним засобом відповідної категорії;

б) реєстраційний документ на транспортний засіб (для транспортних засобів Збройних Сил, Національної гвардії, Держприкордонслужби, Держспецтрансслужби, Держспецзв'язку, Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту – технічний талон);

в) у разі встановлення на транспортних засобах пробліскових маячків та (або) спеціальних звукових сигнальних пристроїв – дозвіл, виданий уповноваженим органом МВС, а у разі встановлення пробліскового маячка оранжевого кольору на великогабаритних та великовагових транспортних засобах – дозвіл, виданий уповноваженим підрозділом Національної поліції, крім випадків встановлення пробліскових маячків оранжевого кольору на сільськогосподарській техніці, ширина якої перевищує 2,6 м;

г) на маршрутних транспортних засобах – схему маршруту та розклад руху; на великовагових і великогабаритних транспортних засобах та транспортних засобах, що здійснюють дорожнє перевезення небезпечних вантажів, – документацію відповідно до вимог, встановлених Законами України

“Про автомобільний транспорт”, “Про дорожній рух” та “Про перевезення небезпечних вантажів” (далі – спеціальні правила);

г) чинний страховий поліс (страховий сертифікат “Зелена картка”) про укладення договору обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів або чинний внутрішній електронний договір зазначеного виду обов’язкового страхування у візуальній формі страхового поліса (на електронному або паперовому носії), відомості про який підтверджуються інформацією, що міститься в єдиній централізованій базі даних, оператором якої є Моторне (транспортне) страхове бюро України. Водії, які відповідно до законодавства звільняються від обов’язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів на території України, повинні мати при собі відповідні підтвердні документи (посвідчення);

д) у разі встановлення на транспортному засобі розпізнавального знака “Водій з інвалідністю” – документ, що підтверджує інвалідність водія або пасажирів (крім водіїв з явними ознаками інвалідності або водіїв, які перевозять пасажирів з явними ознаками інвалідності).

(Згідно п. 2.2). Власник транспортного засобу, а також особа, яка використовує такий транспортний засіб на законних підставах, можуть передавати керування транспортним засобом іншій особі, що має при собі посвідчення водія на право керування транспортним засобом відповідної категорії.

Власник транспортного засобу може передавати такий засіб у користування іншій особі, що має посвідчення водія на право керування транспортним засобом відповідної категорії, передавши їй реєстраційний документ на цей транспортний засіб.

(Згідно п. 2.3). Для забезпечення безпеки дорожнього руху водій зобов’язаний:

а) перед виїздом перевірити і забезпечити технічно справний стан і комплектність транспортного засобу, правильність розміщення та кріплення вантажу;

б) бути уважним, стежити за дорожньою обстановкою, відповідно реагувати на її зміну, стежити за правильністю розміщення та кріплення вантажу, технічним станом транспортного засобу і не відволікатися від керування цим засобом у дорозі;

в) на автомобілях, обладнаних засобами пасивної безпеки (підголовники, ремені безпеки), користуватися ними і не перевозити пасажирів, не пристебнутих ремнями безпеки. Дозволяється не пристігатися в населених пунктах водіям і пасажирів з інвалідністю, фізіологічні особливості яких унеможливають користування ремнями безпеки, водіям і пасажирів оперативних та спеціальних транспортних засобів;

г) під час руху на мотоциклі і мопеді бути в застібнутому мотошоломі і не перевозити пасажирів без застібнутих мотошоломів;

г) не забруднювати проїзну частину та смугу відведення автомобільних доріг;

д) не створювати своїми діями загрози безпеці дорожнього руху;

е) повідомляти дорожньо-експлуатаційним організаціям або уповноваженим підрозділам Національної поліції про виявлені факти створення перешкод для дорожнього руху;

є) не вчиняти дій, внаслідок яких може бути пошкоджено автомобільні дороги та їх складові, а також завдано шкоди користувачам.

(Згідно п. 2.4) На вимогу поліцейського водій повинен зупинитися з дотриманням вимог цих Правил, а також:

а) пред'явити для перевірки документи, зазначені в пункті 2.1;

б) дати можливість перевірити номери агрегатів і комплектність транспортного засобу;

в) дати можливість оглянути транспортний засіб відповідно до законодавства за наявності на те законних підстав, у тому числі провести з використанням спеціальних пристроїв (приладів) зчитування інформації із самоклеючої мітки радіочастотної ідентифікації про проходження обов'язкового технічного контролю транспортним засобом, а також перевірку технічного стану транспортних засобів, які відповідно до законодавства підлягають обов'язковому технічному контролю.

(Згідно п. 2.4-1) У місці здійснення габаритно-вагового контролю на вимогу працівника пункту габаритно-вагового контролю або поліцейського водій вантажного автомобіля (в тому числі механічного транспортного засобу) повинен зупинитися з дотриманням вимог цих Правил, а також:

а) передати для перевірки документи, зазначені в підпунктах "а", "б" і "г" пункту 2.1 цих Правил;

б) надати транспортний засіб та причіп (за наявності) для вагового та/або габаритного контролю відповідно до встановленої процедури.

(Згідно п. 2.4-2) У разі виявлення під час здійснення габаритно-вагового контролю невідповідності фактичних вагових та/або габаритних параметрів установленим нормам і правилам рух такого транспортного засобу та/або причепа забороняється до отримання в установленому порядку дозволу на проїзд автомобільними дорогами транспортних засобів, вагові або габаритні параметри яких перевищують нормативні, про що складається відповідний акт.

(Згідно п. 2.4-3) На ділянках доріг у межах прикордонної смуги та контрольованого прикордонного району на вимогу уповноваженої особи Держприкордонслужби водій повинен зупинитися з дотриманням вимог цих Правил, а також:

а) пред'явити для перевірки документи, зазначені в підпункті "б" пункту 2.1;

б) дати можливість оглянути транспортний засіб і перевірити номери його агрегатів.

2.5. Водій повинен на вимогу поліцейського пройти в установленому порядку медичний огляд з метою встановлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції.

2.6. За рішенням поліцейського за наявності відповідних підстав водій зобов'язаний пройти позачерговий медичний огляд з метою визначення здатності безпечно керувати транспортним засобом.

2.7. Водій, крім водіїв транспортних засобів дипломатичних та інших представництв іноземних держав, міжнародних організацій, оперативних і спеціальних транспортних засобів, повинен надавати транспортний засіб:

а) поліцейським та працівникам охорони здоров'я для доставки до найближчого закладу охорони здоров'я осіб, які потребують екстреної (швидкої) медичної допомоги;

б) поліцейським для виконання непередбачених і невідкладних службових обов'язків, пов'язаних із переслідуванням правопорушників, доставкою їх до органів Національної поліції, та для транспортування пошкоджених транспортних засобів.

(Згідно п. 2.9) Водієві забороняється:

а) керувати транспортним засобом у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції;

б) керувати транспортним засобом у хворобливому стані, у стані стомлення, а також перебуваючи під впливом лікарських препаратів, що знижують швидкість реакції і увагу;

в) керувати транспортним засобом, не зареєстрованим в уповноваженому органі МВС, або таким, що не пройшов відомчу реєстрацію в разі, якщо законом встановлена обов'язковість її проведення, а також без номерного знака або з номерним знаком, що:

- не належить цьому засобу;
- не відповідає вимогам стандартів;
- закріплений не в установленому для цього місці;
- закритий іншими предметами чи забруднений, що не дає змоги чітко визначити символи номерного знака з відстані 20 м;
- неосвітлений (у темну пору доби або в умовах недостатньої видимості) чи перевернутий;

г) передавати керування транспортним засобом особам, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, у хворобливому стані;

г) передавати керування транспортним засобом особам, які не мають при собі посвідчення на право керування ним, якщо це не стосується навчання водінню відповідно до вимог розділу 24 цих Правил;

д) під час руху транспортного засобу користуватися засобами зв'язку, тримаючи їх у руці (за винятком водіїв оперативних транспортних засобів під час виконання ними невідкладного службового завдання);

е) користуватися розпізнавальним знаком "Водій з інвалідністю" за відсутності у водія чи пасажирів документів, що підтверджують інвалідність (крім водіїв з явними ознаками інвалідності або водіїв, які перевозять пасажирів з явними ознаками інвалідності).

(Згідно п. 2.10). У разі причетності до дорожньо-транспортної пригоди водій зобов'язаний:

а) негайно зупинити транспортний засіб і залишатися на місці пригоди;

б) увімкнути аварійну сигналізацію і встановити знак аварійної зупинки відповідно до вимог пункту 9.10 цих Правил;

в) не переміщати транспортний засіб і предмети, що мають причетність до пригоди;

г) вжити можливих заходів для надання домедичної допомоги потерпілим, викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги, а в разі відсутності можливості вжити зазначених заходів звернутися по допомогу до присутніх і відправити потерпілих до закладу охорони здоров'я;

г) у разі неможливості виконати дії, перелічені в підпункті "г" пункту 2.10 цих Правил, відвезти потерпілого до найближчого лікувального закладу своїм транспортним засобом, попередньо зафіксувавши розташування слідів пригоди, а також положення транспортного засобу після його зупинки; у лікувальному закладі повідомити своє прізвище та номерний знак транспортного засобу (з пред'явленням посвідчення водія або іншого документа, який посвідчує особу, реєстраційного документа на транспортний засіб) і повернутися на місце пригоди;

д) повідомити про дорожньо-транспортну пригоду орган чи уповноважений підрозділ Національної поліції, записати прізвища та адреси очевидців, чекати прибуття поліцейських;

е) вжити всіх можливих заходів для збереження слідів пригоди, огороження їх та організувати об'їзд місця пригоди;

є) до проведення медичного огляду не вживати без призначення медичного працівника алкоголю, наркотиків, а також лікарських препаратів, виготовлених на їх основі (крім тих, які входять до офіційно затвердженого складу аптечки).

(Згідно п. 2.11) Якщо внаслідок дорожньо-транспортної пригоди немає потерпілих та не завдано матеріальної шкоди третім особам, а транспортні засоби можуть безпечно рухатися, водії (за наявності взаємної згоди в оцінці обставин скоєного) можуть прибути до найближчого поста або до органу Національної поліції для оформлення відповідних матеріалів, попередньо склавши схему пригоди та поставивши підписи під нею.

Третіми особами вважаються інші учасники дорожнього руху, які через обставини виявились причетними до дорожньо-транспортної пригоди.

У разі настання дорожньо-транспортної пригоди за участю транспортних засобів, зазначених у чинному договорі обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності, за умови експлуатації таких транспортних засобів особами, відповідальність яких застрахована, відсутності травмованих (загиблих) людей, а також за умови досягнення згоди водіїв таких транспортних засобів щодо обставин скоєння дорожньо-транспортної пригоди, за відсутності у них ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, та у разі складення такими водіями спільного повідомлення про дорожньо-транспортну пригоду відповідно до встановленого Моторним (транспортним) страховим бюро зразка. У такому випадку водії згаданих транспортних засобів після складення ними зазначеного в цьому пункті повідомлення звільняються від обов'язків, передбачених підпунктами "д" – "є" пункту 2.10 цих Правил.

(Згідно п. 2.12). Власник транспортного засобу має право:

а) довіряти в установленому порядку розпорядження транспортним засобом іншій особі;

б) на відшкодування витрат у разі надання транспортного засобу поліцейським та працівникам органу охорони здоров'я згідно з пунктом 2.7 цих Правил;

в) на відшкодування збитків, завданих унаслідок невідповідності стану автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів вимогам безпеки дорожнього руху;

г) на безпечні та зручні умови для руху;

г) запитувати оперативну інформацію про дорожні умови та напрямки руху.

(Згідно п. 2.13) Право на керування транспортними засобами особам може бути надано:

-мототранспортними засобами і мотоколясками (категорії A1, A) – з 16-річного віку;

-автомобілями, колісними тракторами, самохідними машинами, сільськогосподарською технікою, іншими механізмами, які експлуатуються на вулично-дорожній мережі, всіх типів (категорії B1, B, C1, C), за винятком автобусів, трамваїв і тролейбусів, – з 18-річного віку;

-автомобілями з причепами або напівпричепами (категорії BE, C1E, CE), а також тими, що призначені для перевезення великогабаритних, великовагових і небезпечних вантажів, – з 19-річного віку;

-автобусами, трамваями і тролейбусами (категорії D1, D, D1E, DE, T) – з 21-річного віку.

Транспортні засоби належать до таких категорій:

A1 – мопеди, моторолери та інші двоколісні транспортні засоби, які мають двигун з робочим об'ємом до 50 куб.см або електродвигун потужністю до 4 кВт;

A – мотоцикли, у тому числі з боковим причепом, та інші двоколісні транспортні засоби, які мають двигун з робочим об'ємом 50 куб.см і більше або електродвигун потужністю 4 кВт і більше;

B1 – квадро- і трицикли, мотоколяски та інші триколісні (чотириколісні) мототранспортні засоби, дозволена максимальна маса яких не перевищує 400 кілограмів;

B – автомобілі, дозволена максимальна маса яких не перевищує 3500 кілограмів (7700 фунтів), а кількість сидячих місць, крім сидіння водія, – восьми, состав транспортних засобів з тягачем категорії B та причепом, повна маса якого не перевищує 750 кілограмів;

C1 – призначені для перевезення вантажів автомобілі, дозволена максимальна маса яких становить від 3500 до 7500 кілограмів (від 7700 до 16500 фунтів), состав транспортних засобів з тягачем категорії C1 та причепом, повна маса якого не перевищує 750 кілограмів;

C – призначені для перевезення вантажів автомобілі, дозволена максимальна маса яких перевищує 7500 кілограмів (16500 фунтів), состав транспортних засобів з тягачем категорії C та причепом, повна маса якого не перевищує 750 кілограмів;

D1 – призначені для перевезення пасажирів автобуси, у яких кількість місць для сидіння, крім сидіння водія, не перевищує 16, состав транспортних засобів з тягачем категорії D1 та причепом, повна маса якого не перевищує 750 кілограмів;

D – призначені для перевезення пасажирів автобуси, у яких кількість місць для сидіння, крім сидіння водія, більше 16, состав транспортних засобів з тягачем категорії D та причепом, повна маса якого не перевищує 750 кілограмів;

BE, C1E, CE, D1E, DE – состави транспортних засобів з тягачем категорії B, C1, C, D1 або D та причепом, повна маса якого перевищує 750 кілограмів;

T – трамваї та тролейбуси.

(Згідно п. 2.14). Водій має право:

а) керувати транспортним засобом і перевозити пасажирів або вантажі дорогами, вулицями чи іншими місцями, де їх рух не заборонено, в установленому порядку відповідно до вимог цих Правил;

в) знати причину зупинки, перевірки та огляду транспортного засобу посадовою особою державного органу, яка здійснює нагляд за дорожнім рухом, а також її прізвище і посаду;

г) вимагати від особи, яка здійснює нагляд за дорожнім рухом та зупинила транспортний засіб, пред'явлення посвідчення її особи;

г) отримувати необхідну допомогу від посадових осіб та організацій, що беруть участь у забезпеченні безпеки дорожнього руху;

д) оскаржити дії поліцейського в разі порушення ним законодавства;

е) відступати від вимог законодавства в умовах дії непереборної сили або коли іншими засобами неможливо запобігти власній загибелі чи каліцтву громадян.

(Згідно п. 2.15). Водій таксі має право:

а) рухатися на дорозі із смугою для маршрутних транспортних засобів, позначеною дорожнім знаком 5.8 або 5.11;

б) здійснювати посадку та висадку пасажирів у межах смуги для маршрутних транспортних засобів, позначеної дорожнім знаком 5.8 або 5.11, з урахуванням положень пунктів 15.1 та 15.2 цих Правил.

З урахуванням характеру порушення Правил і тяжкості їх наслідків відповідальність настає диференційована: за умови наявності причинного зв'язку між фактом порушення Правил і негативними наслідками настає більш суворі відповідальність. Наявність цієї норми дозволяє, наприклад, пішоходу розраховувати на те, що за кермом транспортного засобу, що рухається знаходиться особа, що вміє керувати транспортним засобом, що має спеціальну підготовку та відповідний документ, і що в разі перетину траєкторій руху транспортного засобу і пішохода водій цього транспортного засобу буде діяти саме так, як йому наказано Правилами.

(Згідно п. 1.5) Дії або бездіяльність учасників дорожнього руху та інших осіб не повинні створювати небезпеку чи перешкоду для руху, загрожувати життю або здоров'ю громадян, завдавати матеріальних збитків. Особа, яка створила такі умови, зобов'язана негайно вжити заходів щодо забезпечення безпеки дорожнього руху на цій ділянці дороги та вжити всі можливі заходи для усунення перешкод, а якщо це неможливо, попередити про них інших

учасників дорожнього руху, повідомити підрозділ поліції, власника дороги або уповноважений орган. Ілюстрацією бездіяльності є ненадання необхідної допомоги постраждалому в ДТП або не усунення перешкоди на дорозі (вантаж, що випав і не був прибраний водієм вантаж під час його перевезення).

(Згідно п. 1.7) Водії, пішоходи та пасажирів зобов'язані бути особливо уважними до дітей, людей похилого віку та осіб з явними ознаками інвалідності – учасників дорожнього руху. Цей пункт ПДР закріплює гарантії безпеки окремих категорій учасників дорожнього руху, які в силу певних обставин (вік, стан здоров'я) не можуть чітко виконати вимоги Правил або недостатньо усвідомлюють, що вони своєю поведінкою створюють перешкоду чи небезпеку для інших учасників руху.

(Згідно п. 1.9) Особи, які порушують ПДР, несуть відповідальність згідно із законодавством. За порушення ПДР чинним законодавством передбачена дисциплінарна, адміністративна, кримінальна та як наслідок за наявності вини – цивільна відповідальність. За порушення Правил до учасника дорожнього руху застосовуються в основному заходи адміністративного впливу у вигляді попередження, штрафу або тимчасового позбавлення права керування всіма видами транспортних засобів. Якщо порушення ПДР призвели до скоєння дорожньо-транспортної пригоди (ДТП), при якій загинули або були травмовані люди, особи, винні в цьому, притягаються до кримінальної відповідальності. В залежності від характеру та обставин порушення, яке призвело до вчинення дорожньо-транспортної пригоди, на підставі цивільного законодавства з винного може бути стягнуто повну або часткову суму завданої матеріальної та моральної шкоди. Власник (водій) транспортного засобу як джерела підвищеної небезпеки, відповідно до Цивільного кодексу України може нести матеріальну відповідальність за заподіяну цим транспортним засобом шкоду.

ПДР діють у межах автомобільної дороги. Автомобільна дорога, вулиця (дорога) – частина території, у тому числі в населеному пункті, призначена для руху транспортних засобів і пішоходів, з усіма розташованими на ній спорудами (мостами, шляхопроводами, естакадами, надземними й підземними пішохідними переходами) і засобами організації дорожнього руху, обмежена по ширині зовнішнім краєм тротуарів або краєм смуги відводу. До автодороги може бути приєднана прилегла територія – така, що примикає до краю проїзної частини й не призначена для наскрізного проїзду, а тільки для в'їзду у двори, на стоянки, АЗС тощо або виїзду з них. Цей термін містить у собі також спеціально побудовані тимчасові дороги, крім довільно накатаних доріг (колій).

Перевага в русі – право на першочерговий рух відносно інших учасників дорожнього руху. *Дати дорогу* – вимога до учасника дорожнього руху не продовжувати або не відновляти рух, не здійснювати яких-небудь маневрів (за винятком вимоги звільнити займану смугу руху), якщо це може змусити інших учасників дорожнього руху, що мають перевагу, змінити напрямок руху або швидкість. *Головна дорога* – дорога з покриттям щодо ґрунтової або позначена відповідними дорожніми знаками.

Зупинка – припинення руху транспортного засобу на час до 5 хв., або більше, якщо це необхідно для посадки (висадки) пасажирів, навантаження (розвантаження) вантажу, виконання вимог ПДР (надання переваги в русі, виконання вимог регулювальника, сигналів світлофора тощо). *Вимушена*

зупинка – припинення руху транспортного засобу, пов'язане з його технічним станом або небезпекою, створюваною перевезеним вантажем, станом водія (пасажирів) або перешкодою на дорозі.

Стоянка – припинення руху транспортного засобу на час більше, ніж 5 хв., за причинами, не пов'язаними з необхідністю виконання вимог ПДР, пов'язаних з посадкою (висадкою) пасажирів, завантаженням (розвантаженням) вантажу.

В Україні регулювання дорожнього руху здійснюється за допомогою:

- дорожніх знаків (ДЗ): попереджувальних, пріоритету, заборонних, наказових, інформаційно-вказівних, сервісу та табличок до дорожніх знаків;
- дорожньої розмітки (горизонтальної й вертикальної);
- дорожнього обладнання;
- сигналами світлофорів;
- сигналами регулювальника.

Дорожні знаки можуть розміщуватися постійно (постійні ДЗ) і на певний час (тимчасові), у зв'язку із проведенням робіт на проїзній частині, ремонту доріг тощо. Тимчасові дорожні знаки мають перевагу перед постійними дорожніми знаками й дорожньою розміткою. Тимчасові дорожні знаки розміщуються на переносних пристроях або дорожньому устаткуванні, закріплюються на щитах із фоном жовтих кольорів (можуть бути виконані жовтими кольорами усередині знака).

Виконання транспортними засобами маневрів, а також їхній рух в певних умовах повинне супроводжуватися подачею спеціальних світлових сигналів, щоб інші учасники руху були попереджені про наміри цього транспортного засобу.

Такими попереджувальними сигналами є:

1. сигнали, що подаються світловими покажчиками повороту або рукою;
2. звукові сигнали;
3. перемикання світла фар (ближній – дальній);
4. ввімкнення ближнього світла фар у світлий час доби;
5. ввімкнення аварійної сигналізації;
6. ввімкнення пробліскового маячку жовтогарячого кольору, знаку «Автопоїзд»;
7. ввімкнення сигналів гальмування, які включаються автоматично при натисканні на педаль гальма;
8. ввімкнення ліхтаря заднього ходу, що включається автоматично при перемиканні важеля КПП у положення «задній хід».

При перевезенні вантажу водій зобов'язаний перевірити відповідність вантажу технічним характеристикам транспортного засобу, на якому він перевозиться, а також надійність розміщення й кріплення вантажу, щоб запобігти його падінню, волочінню, травмуванню інших осіб або створенню перешкод для руху. Перевезення вантажу дозволяється за умови, якщо він:

- не наражає на небезпеку учасників руху;
- не порушує стабільність ТЗ і не ускладнює керування ним;
- не обмежує водієві оглядовість;

- не закриває зовнішні світлові прилади, світловідбивачі, номерні й розпізнавальні знаки, а також не перешкоджає сприйняттю сигналів, що подаються рукою;

- не створює шуму, не піднімає пилу й не забруднює проїзну частину та навколишнє середовище.

Власники механічних ТЗ і причепів до них повинні зареєструвати (перереєструвати) їх у передбаченому законом порядку незалежно від їхнього технічного стану протягом 10 діб з моменту придбання (одержання), митного оформлення або переустаткування або ремонту (зміна кольору, типу, моделі ТЗ, заміна номерних агрегатів), якщо необхідно внести зміни в реєстраційні документи. Перереєстрації підлягають також ТЗ, у випадку зміни місця їхньої стоянки, юридичної адреси підприємства (його назви); зміни власника транспортного засобу, місця його проживання, прізвища, імені та по батькові - для фізичних осіб. На механічних ТЗ (за винятком трамваїв і тролейбусів) і причепах у передбачені для цього місцях встановлюються номерні знаки відповідного зразку. На трамваях і тролейбусах наносяться реєстраційні номери, що присвоюються уповноваженими на те органами.

Експлуатація незареєстрованих транспортних засобів або без номерних знаків встановленого зразка забороняється. У випадку експлуатації такого транспортного засобу воно може бути примусово вилучене в судовому порядку з поверненням власникові його вартості з урахуванням технічного стану й строку експлуатації. Забороняється змінювати розміри, форму, позначення, кольори й розташування номерних знаків, а також наносити на них додаткові позначення або закривати їх. Номерні знаки повинні бути чистими й досить освітленими. ПДР передбачають використання та позначення переустаткованих або призначених для певних цілей транспортних засобів додатковими розпізнавальними знаками.

Після зупинки авто нацполіцією:

Згідно з пунктом 2.4 Правил дорожнього руху водій зобов'язаний пред'явити для перевірки документи і дати можливість перевірити номери вузлів і агрегатів і комплектність транспортного засобу. Поради щодо поведінки після зупинки: виходити з салону автомобілю водію не обов'язково, адже обов'язок надання для перевірки документів, номерів вузлів та агрегатів можна виконати, відкривши капот з салону. У водія відсутній обов'язок залишати салон автомобіля, вказувати на місцезнаходження номерів, протирати їх, тримати кришку капота і т. д.

Дії та права водія після виконання вимоги працівника поліції України:

1. Водій має право знати про особу, що його зупинила — співробітник Національної поліції України зобов'язаний привітатися, назвати свою посаду, звання та прізвище.

2. Водій має право впевнитися в наявності посвідчення у співробітника Національної поліції України, при чому мати реальну здатність і право переписати або іншим чином зафіксувати дані з посвідчення (стаття 18 Закону України «Про Національну поліцію»).

3. Водій має право не давати ніяких пояснень співробітнику Національної поліції України. Крім того, у водія немає обов'язку відповідати на

питання «куди і звідки їдете?», «Який був знак?», Чи читали пункт ... правил? »Та інші (стаття 63 Конституції України).

4. Водій має право знати і йому повинні чітко роз'яснити причину зупинки — співробітник Національної поліції України зобов'язаний назвати причину зупинки транспортного засобу (стаття 16 Закону України «Про дорожній рух») і суть скоєного правопорушення, якщо таке мало місце (ч.2 ст.35 Закону України «Про Національну поліцію»).

Лише при законній зупинці автотранспорту водій зобов'язаний пред'явити у спосіб, який дає можливість поліцейському прочитати та зафіксувати дані, що містяться у наступних документах:

- посвідчення водія відповідної категорії;
- техпаспорт – реєстраційний документ на транспортний засіб (для армійських авто – технічний талон);
- поліс (сертифікат) обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів або чинний внутрішній електронний договір зазначеного виду обов'язкового страхування у візуальній формі страхового поліса (на електронному або паперовому носії);
- передбачену спеціальними правилами документацію – на великовагових і великогабаритних транспортних засобах та транспортних засобах, що здійснюють дорожнє перевезення небезпечних вантажів;
- дозвіл, виданий Державтоінспекцією МВС – у разі встановлення на транспортних засобах пробіскових маячків і (або) спеціальних звукових сигнальних пристроїв;
- тримати руки в полі зору поліцейського або посадових осіб військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України і не виходити з транспортного засобу без дозволу.

Пасажира транспортного засобу тобто особа, яка користується транспортним засобом, але не причетна до керування ним, після зупинки транспортного засобу зобов'язаний:

- на вимогу поліцейського знаходитися на своєму місці до відповідного розпорядження або вимоги поліцейського;
- на вимогу поліцейського вийти з транспортного засобу.

Загальні положення про дорожньо-транспортну пригоду

Пунктом 1.10 Правил дорожнього руху України визначено, що **дорожньо-транспортна пригода (ДТП)** – це подія, що сталася під час руху транспортного засобу, внаслідок якої загинули або поранені люди чи завдані матеріальні збитки.

ДТП необхідно відрізняти від **чотирьох дещо схожих подій**, однак таких, що до ДТП не відносяться та оформлюються іншим чином. Такі події законодавчо визначені та наведені у п.9 «Порядку обліку дорожньо-транспортних пригод», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 538 від 30.06.2005 року.

Зокрема, не є ДТП:

1. Пригоди, які сталися внаслідок порушення водіями техніки безпеки і правил експлуатації транспортних засобів у процесі зчеплення

(розчеплення) з причепами або встановлення на них спеціального обладнання чи механізмів, запуску двигуна за допомогою пускової рукоятки, проведення ремонту транспортного засобу тощо.

2. Пригоди за участю тракторів, інших самохідних машин і механізмів, що сталися внаслідок порушення техніки безпеки під час виконання ними основних виробничих операцій (польові роботи, прокладання траншей, лісозаготівля, робота в кар'єрах, вантажно-розвантажувальні роботи, що виконуються за допомогою автокранів чи методом самоскиду, установа щогл, опор тощо).

3. Пригоди, які сталися під час тренувань і змагань з автомобільних чи мотоциклетних видів спорту, якщо постраждали водії-спортсмени, судді чи інший персонал, що обслуговує спортивні заходи, або глядачі.

4. Пригоди, які сталися внаслідок стихійного лиха.

Визначення видів відповідальності при ДТП

Ступень тяжкості наслідків ДТП впливає для винних осіб на вид та розмір відповідальності. Це в подальшому визначає застосування норм певної галузі права, які будуть регламентувати порядок оформлення дорожньої пригоди.

За порушення вимог Правил дорожнього руху прямо передбачено два види відповідальності:

- адміністративну;
- кримінальну.

Адміністративно-правові норми регулюють відносини, які виникають між державою в особі її органів, адміністрації посадових осіб та ін. та фізичними особами – учасниками дорожньо-транспортної пригоди, іншими зацікавленими суб'єктами.

За наявності у діях учасників дорожнього руху порушень правил дорожнього руху, що спричинило пошкодження транспортних засобів, вантажу, автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів, дорожніх споруд чи іншого майна, а також у випадку завдання шкоди, винні особи притягаються до адміністративної відповідальності на підставі Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП).

Дорожньо-транспортні пригоди розглядаються згідно статті 124 КУпАП. Проведення у справах про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 124 КУпАП, як по формі, так і по суті відбувається на підставі Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Кримінальна відповідальність передбачена Кримінальним кодексом України. Дорожньо-транспортні пригоди по суті розглядаються згідно трьох частин статті 286 КК України, на підставі Кримінального процесуального кодексу України. За порушення безпеки дорожнього руху, що окрім матеріальних збитків, спричинило ще й тілесні ушкодження потерпілим середнього, тяжкого ступеню або призвело до загибелі людей передбачено максимальне покарання у вигляді позбавлення волі строком до 10 років.

У випадку, коли внаслідок ДТП постраждали люди, в залежності від тяжкості тілесних ушкоджень потерпілих справа по ДТП може розглядатися як адміністративне правопорушення, так і кримінальне правопорушення.

Одночасно справа відносно однієї особи може перебувати тільки в одному провадженні. Так само й особа може притягатися за одне й те саме правопорушення тільки за одним видом відповідальності.

Винуватець ДТП залежно від наслідків може нести:

- адміністративну відповідальність за ст. 124 КУпАП;
- кримінальну відповідальність за ст. 286 КК України.

Цивільна відповідальність наступатиме за умови порушення цивільних прав фізичної особи чи органу державної влади у вигляді майнової, моральної шкоди та шкоди, спричиненої здоров'ю потерпілого. Обов'язок відшкодовувати шкоду виникає за умови наявності вини завдавача шкоди, з моменту визнання цієї особи винною. Цивільне провадження здійснюється на підставі Цивільного процесуального кодексу України та Цивільного кодексу України, зокрема статей, присвячених питанням відшкодування шкоди.

При відсутності тілесних ушкоджень у учасників ДТП та наявності лише механічних пошкоджень транспортних засобів наступатиме **адміністративна відповідальність**.

За наявності тілесних ушкоджень у учасників ДТП подальше провадження може бути як адміністративним, так і кримінальним.

Поліцейський **самостійно** визначити наявність тілесних ушкоджень та їх тяжкість **не може**.

Визначальною ознакою подальшого визначення провадження по ДТП є **виклик, прибуття швидкої медичної допомоги та подальша госпіталізація постраждалого**.

Обов'язки і права пішоходів

(Згідно п. 4.1) Пішоходи повинні рухатися по тротуарах і пішохідних доріжках, тримаючись правого боку.

Якщо немає тротуарів, пішохідних доріжок або пересуватися по них неможливо, пішоходи можуть рухатися велосипедними доріжками, тримаючись правого боку і не утруднюючи рух на велосипедах, або в один ряд узбіччям, тримаючись якомога правіше, а у разі його відсутності або неможливості рухатися по ньому – по краю проїзної частини назустріч руху транспортних засобів. При цьому треба бути обережним і не заважати іншим учасникам дорожнього руху. (**№ 111 від 11.02.2013**)

(Згідно п. 4.2) Пішоходи, які переносять громіздкі предмети, або особи, які пересуваються в кріслах колісних без двигуна, ведуть мотоцикл, велосипед чи мопед, везуть санки, візок тощо, якщо їх рух тротуарами, пішохідними чи велосипедними доріжками або узбіччями створює перешкоди для інших учасників руху, можуть рухатися по краю проїзної частини в один ряд. (**№ 553 від 11.07.2018**)

(Згідно п. 4.3) За межами населених пунктів пішоходи, які рухаються узбіччям чи краєм проїзної частини, повинні йти назустріч руху транспортних засобів.

Особи, які рухаються узбіччям чи краєм проїзної частини в кріслах колісних без двигуна, ведуть мотоцикл, мопед або велосипед, повинні пересуватися в напрямку руху транспортних засобів. (**№ 553 від 11.07.2018**)

(Згідно п. 4.4) У темну пору доби та в умовах недостатньої видимості пішоходи, які рухаються проїзною частиною чи узбіччям, повинні використовувати світлоповертальні елементи (стрічку, наклейку, жилет тощо) або бути в одязі, який має світлоповертальні елементи, для своєчасного їх виявлення іншими учасниками дорожнього руху. **(№1105 від 11.11.2020)**

(Згідно п. 4.5) Рух організованих груп людей по дорозі дозволяється тільки в напрямку руху транспортних засобів колоною не більш як по чотири особи в ряду за умови, що колона не займає більше половини ширини проїзної частини одного напрямку руху. Попереду і позаду колони на відстані 10-15 м з лівого боку повинні бути супровідники з червоними прапорцями, а у темну пору доби та в умовах недостатньої видимості – із засвіченими ліхтарями: спереду – білого кольору, позаду – червоного.

(Згідно п. 4.6) Організовані групи дітей дозволяється водити тільки по тротуарах і пішохідних доріжках, а коли їх немає – по узбіччю дороги у напрямку руху транспортних засобів колоною, але тільки у світлу пору доби і лише в супроводі дорослих.

(Згідно п. 4.7) Пішоходи повинні переходити проїзну частину по пішохідних переходах, у тому числі підземних і надземних, а у разі їх відсутності – на перехрестях по лініях тротуарів або узбіч.

(Згідно п. 4.8) Якщо в зоні видимості немає переходу або перехрестя, а дорога має не більше трьох смуг руху для обох його напрямків, дозволяється переходити її під прямим кутом до краю проїзної частини в місцях, де дорогу добре видно в обидва боки, і лише після того, як пішохід упевниться у відсутності небезпеки.

(Згідно п. 4.9) У місцях, де рух регулюється, пішоходи повинні керуватися сигналами регулювальника або світлофора.

У таких місцях пішоходи, які не встигли закінчити перехід проїзної частини дороги одного напрямку, повинні перебувати на островці безпеки або лінії, що розділяє транспортні потоки протилежних напрямків, а у разі їх відсутності – на середині проїзної частини і можуть продовжити перехід лише тоді, коли це буде дозволено відповідним сигналом світлофора чи регулювальника та переконаються в безпеці подальшого руху.

(Згідно п. 4.10) Перед виходом на проїзну частину з-за транспортних засобів, що стоять, та будь-яких об'єктів, що обмежують оглядовість, пішоходи повинні впевнитись у відсутності транспортних засобів, що наближаються.

(Згідно п. 4.11) Чекаючи транспортний засіб пішоходи повинні на тротуарах, посадкових майданчиках, а якщо вони відсутні, – на узбіччі, не створюючи перешкод для дорожнього руху.

(Згідно п. 4.12) На трамвайних зупинках, не обладнаних посадковими майданчиками, пішоходам дозволяється виходити на проїзну частину лише з боку дверей і тільки після зупинки трамвая.

Після висадки з трамвая необхідно залишити проїзну частину не затримуючись.

(Згідно п. 4.13) У разі наближення транспортного засобу з увімкненим проблісковим маячком червоного та (або) синього кольору і (або) спеціальним звуковим сигналом пішоходи повинні утриматися від переходу проїзної частини або негайно залишити її.

(Згідно п. 4.14) Пішоходам забороняється:

1)виходити на проїзну частину, не впевнившись у відсутності небезпеки для себе та інших учасників руху;

2) раптово виходити, вибігати на проїзну частину, в тому числі на пішохідний перехід;

3)допускати самостійний, без нагляду дорослих, вихід дітей дошкільного віку на проїзну частину;

4) переходити проїзну частину поза пішохідним переходом, якщо є розділювальна смуга або дорога має чотири і більше смуг для руху в обох напрямках, а також у місцях, де встановлено огороження;

5)затримуватися і зупинятися на проїзній частині, якщо це не пов'язано із забезпеченням безпеки дорожнього руху;

6) рухатися по автомагістралі чи дорозі для автомобілів, за винятком пішохідних доріжок, місць стоянки і відпочинку.

(Згідно п. 4.15) У разі причетності пішохода до дорожньо-транспортної пригоди він повинен надати можливу допомогу потерпілим, записати прізвища та адреси очевидців, повідомити орган чи уповноважений підрозділ Національної поліції про пригоду, необхідні дані про себе і перебувати на місці до прибуття поліцейських. (**№1105 від 11.11.2020**)

(Згідно п. 4.16) Пішохід має право:

1) на перевагу під час переходу проїзної частини позначеними нерегульованими пішохідними переходами, а також регульованими переходами за наявності на ньому відповідного сигналу регулювальника чи світлофора;

2) вимагати від органів виконавчої влади, власників автомобільних доріг, вулиць і залізничних переїздів створення умов для забезпечення безпеки дорожнього руху.

Обов'язки та права пасажирів

5.1.Посадку (висадку) дозволяється здійснювати пасажиром після зупинки транспортного засобу лише з посадкового майданчика, а в разі відсутності такого майданчика – з тротуару чи узбіччя, а якщо це неможливо, то з крайньої смуги проїзної частини (але не з боку суміжної смуги для руху), за умови, що це буде безпечно та не створить перешкод іншим учасникам руху.

5.2.Пасажири, користуючись транспортним засобом, повинні:

а) сидіти або стояти (якщо це передбачено конструкцією транспортного засобу) в призначених для цього місцях, тримаючись за поручень або інше пристосування;

б) під час пересування на транспортному засобі, користуватися засобами пасивної безпеки (підголовниками, ремнями безпеки, де їх установка передбачена конструкцією) (крім пасажирів з інвалідністю, фізіологічні особливості яких унеможливають користування ремнями безпеки), а на мотоциклі і мопеді - в застібнутому мотошоломі; (**№1105 від 11.11.2020**)

в) не забруднювати проїзну частину та смугу відведення автомобільних доріг; (**№ 263 від 21.02.2007**)

г) не створювати своїми діями загрози безпеці дорожнього руху; (**№ 263 від 21.02.2007**)

г) у разі зупинки чи стоянки транспортних засобів на їх вимогу в місцях, де дозволено зупинку, стоянку чи паркування лише водіям, які перевозять

пасажирів з інвалідністю, на вимогу поліцейського пред'явити документи, що підтверджують інвалідність (крім пасажирів з явними ознаками інвалідності). (**№ 553 від 11.07.2018**)

5.3. Пасажирам забороняється:

а) під час руху відвертати увагу водія від керування транспортним засобом та заважати йому в цьому;

б) відчиняти двері транспортного засобу, не переконавшись, що він зупинився біля тротуару, посадкового майданчика, краю проїзної частини чи на узбіччі;

в) перешкоджати зачиненню дверей та використовувати для їзди підніжки і виступи транспортних засобів;

г) під час руху стояти в кузові вантажного автомобіля, сидіти на бортах або в не обладнаному для сидіння місці.

5.4. У разі дорожньо-транспортної пригоди пасажир причетного до пригоди транспортного засобу повинен надати можливу допомогу потерпілим, повідомити про пригоду орган чи уповноважений підрозділ Національної поліції і перебувати на місці до прибуття поліцейських. (**№1105 від 11.11.2020**)

5.5. Пасажир під час користування транспортним засобом має право на:

а) безпечне перевезення себе і багажу;

б) відшкодування завданих збитків;

в) отримання своєчасної і точної інформації про умови і порядок руху.

6. Вимоги до велосипедистів

6.6. Велосипедисту забороняється:

а) керувати велосипедом з несправним гальмом, звуковим сигналом, а в темну пору доби і в умовах недостатньої видимості – з вимкненим ліхтарем (фарою) чи без світлоповертачів;

б) рухатися по автомагістралях і дорогах для автомобілів, а також по проїзній частині, коли поряд облаштовано велосипедну доріжку;

в) рухатися по тротуарах і пішохідних доріжках (крім дітей до 7 років на дитячих велосипедах під наглядом дорослих);

г) під час руху триматися за інший транспортний засіб;

г) їздити, не тримаючись за руль, та знімати ноги з педалей (підніжок);

д) перевозити пасажирів на велосипеді (за винятком дітей до 7 років, які перевозяться на додатковому сидінні, обладнаному надійно закріпленими підніжками);

е) буксирувати велосипеди;

є) буксирувати причеп, не передбачений для експлуатації з велосипедом.

6.7. Велосипедисти повинні виконувати вимоги цих Правил, що стосуються водіїв або пішоходів і не суперечать вимогам цього розділу.